The conceptual issues and conclusions of the research may be used: in scientific research – for further development of theoretical and practical issues in the field of usage of the Convention and the practice of the European Court; in law-making – for formulation and detailing of suggestions as to improvement of the legislation of Ukraine; in law enforcement - for improvement of work of the governmental authorities regarding implementation of the principles of the rule of law; in teaching and learning activities – for teaching of the courses «Constitutional Law of Ukraine», «International Law», «Criminal Process». The findings are also useful for all people, who are interested in current problems of constitutional and international law and protection of human rights.

Keywords: *European Convention on Human Rights, the decisions of the European Court of Human Rights, the practice of the European Court of Human Rights, the application of the European Court of Human Rights.*

УДК 342.7(477)(045)

Ю. С. Хоббі

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

В статті розглядаються основні проблеми забезпечення інформаційних прав людини в Україні, вирішення яких залежить від реформування інформаційного законодавства та Конституції України, зокрема її другого розділу. Наголошується, що без їх ефективної реалізації та захисту не можна говорити про побудову інформаційного суспільства, яке б відповідало європейським стандартам та цінностям.

До основних проблем слід віднести хаотичний розвиток інформаційного законодавства ще до прийняття чинної Конституції України, відсутність законодавчо врегульованого порядку функціонування та діяльності в мережі Інтернет, невизначеність механізмів забезпечення відповідальності за порушення інформаційного законодавства.

Ці проблеми може бути подолано шляхом прийняття інформаційного кодексу, який окрім загальної та спеціальної частин повинен мати розділ щодо механізмів захисту інформаційних прав, містити вичерпний перелік умов віднесення інформації до категорії з обмеженим доступом та надання їй відповідних грифів та чіткий перелік умов обмеження інформаційних прав із зазначенням відповідних механізмів та термінів цього обмеження. Крім того, доцільно запровадити посаду Інформаційного омбудсмена з метою всебічного та ефективного захисту права на доступ до інформації та інших інформаційних прав.

Ключові слова*: інформаційні права, інформаційне законодавство, інформаційне суспільство, інформаційний кодекс, інфомраційний омбудсмен.*

Постановка проблеми. Європейський вибір України вимагає від неї значних зусиль в напрямку гармонізації національного законодавства з європейським правом. Це в першу чергу стосується прав та свобод людини та громадянина як запоруки побудови дійсно демократичного та розвинутого суспільства та держави. Цей процес повинен починатися з основного закону країни – Конституції, на базі та у відповідність до якої створюється та розвивається вся правова система. Розділ про права та свободи людини повинен відповідати міжнародним та європейським стандартам в цій сфері та узгоджуватися з міжнародними зобов’язаннями України. На сам перед, це стосується

так званих прав першого покоління – інформаційних прав, які по своїй суті є особистими невід'ємними правами кожної людини. Без їх ефективної реалізації та захисту не можна говорити про побудову інформаційного суспільства, яке передбачене Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V. Тому при проведенні конституційної реформи слід приділити увагу зокрема й інформаційним правам людини.

Метою є аналіз основних проблем забезпечення інформаційних прав людини та визначення шляхів їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти права на інформацію, інформаційних прав розглядались багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких: І. Л. Бачило, А. В. Грищенко, Л. В. Голоскоков, Є. Ковальова, В. О. Копилов, Б. А. Кормич, Т. А. Костецька, О. В. Кохановська, А. Крутських, І. І. Лукашук, А. І. Марущак, О. В. Нестеренко, А. В. Пазюк, М. Г. Прошина, П. М. Рабінович, С. П. Рабінович, Я. О. Шашенков, М. Я. Швець та інші.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V: «Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвиткові та підвищуючи якість життя... Разом з тим ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України» [1]. Відповідно до цього закону Кабінет Міністрів України своїм Розпорядженням від 15 травня 2013 р. № 386-р схвалив «Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні» [2], реалізація якої передбачається у 2013-2020 роках. Але жодний з цих документів не дає визначення інформаційному суспільству.

Більш того, 2015 рік закінчується, а завдання, передбачені І етапом Стратегії (2013-2015 роки) досі не виконані, зокрема передбачалось «розроблення та прийняття Інформаційного кодексу України, внести зміни до нормативно-правових актів щодо Національної програми інформатизації, розробити базові норми, правила і регламенти створення, впровадження, модернізації та експлуатації інформаційних ресурсів, інформаційних, інформаційно-аналітичних, інформаційно-телекомунікаційних систем та засобів інформатизації органів державної влади, а також визначити порядок здійснення контролю за дотриманням таких правил, норм та регламентів».

Нажаль, подібна ситуація спостерігається і в інших сферах, які також стосуються інформаційних прав людини (економіка, соціальна політика тощо). З точки зору функціонування інформаційного суспільства цікавим є питання саме використання інформації (задоволення інформаційних потреб суб'єктів інформаційних відносин), проблема доступу до неї. Право на доступ до інформації та недоторканості особистості є загальними правами людини, їх законодавче оформлення створює правовий фундамент інформаційного суспільства.

Але скарги громадян на відмову в задоволенні запитів на інформацію до органів вищого рівня чи суду свідчать про значні проблеми в цій сфері. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування фактично безпідставно відмовляють у наданні інформації, відносячи її до інформації з обмеженим доступом; органи державної влади та органи місцевого самоврядування не повністю виконують вимогу оприлюднювати інформацію про свою діяльність; існують великі труднощі в отриманні

громадянами локальних нормативно-правових актів (а в деяких випадках це взагалі неможливо) місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Основною проблемою, яка перешкоджає забезпеченню інформаційних прав та свобод людини і громадянина є *хаотичний розвиток інформаційного законодавства ще до прийняття чинної Конституції України*, що і зумовило таку ситуацію. Зокрема, наявність великої кількості законів та підзаконних актів у сфері інформаційних відносин, які не мають чіткої ієрархічної відповідності та не узгоджені між собою. Це робить структуру інформаційного законодавства громіздкою, незрозумілою та хаотичною.

На сам перед, це виражається у різному визначенні та тлумаченні багатьох термінів понятійного апарату, що містяться в різних неузгоджених між собою нормативних актах. Так, ми маємо 3 визначення *інформації* (Закони України «Про інформацію», «Про телекомунікації», «Про захист економічної конкуренції»), кілька визначень *конфіденційної інформації* (Закони України «Про державну статистику», «Про інформацію», Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 30.11.99 № 53 «Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення та експлуатації засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації»), *захисту інформації* (Закон України «Про інформацію», Наказ Ліцензійної палати при Мінекономіки України від 15.11.1996 р. № ЛП-37 «Про затвердження Положення про порядок та умови видачі інформації з Єдиного ліцензійного реєстру»), *інформаційної послуги* (Закон України «Про Національну програму інформатизації», Наказ Державного комітету статистики України та Міністерства України у справах науки і технологій від 07.08.98 N 272/219 «Про затвердження типових форм первинного обліку науково-інформаційної діяльності та Інструкції про порядок їх використання і застосування», Наказ Державного Комітету зв’язку та інформатизації України «Про Порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи Електронний Уряд» від 15.08.2003 N 149) та інші.

Крім того, багато важливих питань, зокрема регулювання суспільних відносин, діяльності ЗМІ, захисту авторських прав та прав журналістів в мережі Інтернет, досі не знайшли свого законодавчого закріплення. Хоча Верховна Рада України 3 вересня 2015 року нарешті схвалила законопроект «Про електронну комерцію», який був запропонований ще у 2013 році. Він запроваджує правові вимоги та механізми дистанційного укладення й виконання правочинів із застосуванням електронних інформаційно-комунікаційних засобів і технологій, що дасть можливість гарантувати законність, прозорість та достовірність таких операцій та, в свою чергу, прискорить інтеграційні процеси у світовий інформаційний простір. Так, суб’єкти електронної комерції зобов'язані забезпечити захист електронних документів та/або повідомлень, що містять персональні дані суб’єктів електронної комерції та інших фізичних осіб, в тому числі від третіх осіб, що стали їм відомими з електронних документів та/або повідомлень, отриманих у ході оформлення і здійснення електронних правочинів, в порядку, передбаченому Законом України «Про захист персональних даних» (п. 2 ст. 14). Але його правову оцінку можна буде надали лише після того, як він запрацює, оскільки окрім Указу Президента України від 31 липня 2000 року № 928 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», а також Законів України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та «Про Національну програму інформатизації», які здебільшого містять декларативні норми, інформаційні відносини в мережі Інтернет більше нічим не регулюються.

З огляду на простий доступ до мережі Інтернет та швидке зростання кількості її користувачів, на даний момент, актуальним є вирішення питань, пов'язаних із можливостями мережі Інтернет та їх використанням, особливо стосовно захисту прав та інтересів осіб. На даний момент законодавчо урегульоване питання функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування через їх офіційні веб-сторінки та портали в мережі Інтернет на базі «Концепції розвитку електронного урядування в Україні», схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. N 2250-р.

Таким чином перед забезпечення інформаційних прав людини та їх захистом постає наступна проблема – *відсутність законодавчо врегульованого порядку функціонування та діяльності в мережі Інтернет*, зокрема невизначеність правового статусу, прав та обов'язків суб'єктів інформаційних відносин у зазначеній мережі, порядок їх ідентифікацію з метою притягнення до відповідальності або відновлення порушених прав.

Зокрема головна проблема, визначити власника сайту. На сьогодні, при створенні та реєстрації сайту замовник вносить дані на власний розсуд. І хоча в інформаційному листі Вищого господарського суду України від 28.03.07 №01-8/184 «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» [3] зазначено, що у разі розміщення інформації в мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного ознайомлення, особа, чиї права та законні інтереси порушені її поширенням, може подавати відповідні позовні вимоги до власника веб-сайту, на якому розміщена ця інформація, визначити його буде складно. Дані про власника веб-сайту можуть бути витребувані відповідно до вимог статей 30 та 65 ГПК від об'єднання підприємств «Український мережевий інформаційний центр», який здійснює свою діяльність у відповідності до Розпорядження Кабінету Міністрів України № 447-р від 22 липня 2003 року з метою управління адресним простором українського сегмента мережі Інтернет та обслуговування та адміністрування системного реєстру і системи доменних імен домену верхнього рівня «.ua» та «.укр».

Інформаційні права в мережі Інтернет легко безкарно порушити. Це, на сам перед, пов'язано з такою проблемою забезпечення інформаційних прав людини, як *невизначеність механізмів забезпечення відповідальності за порушення інформаційного законодавства*. Більшість законів стосовно інформації зазначають лише наявність такої відповідальності, інколи навіть перелічують види цієї відповідальності, але, як правило, чітко не зазначають в чому саме полягає порушення (окрім Законів «Про рекламу», «Про інформаційні агентства», «Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні»), механізмів забезпечення відповідальності та не називають органів, до чиєї компетенції відноситься забезпечення відповідальності за порушення інформаційного законодавства, зокрема в віртуальному просторі.

Якщо порушення інформаційних прав та законодавства у засобах масової інформації ще можна встановити та довести, зокрема у суді, то злочини в віртуальній сфері, як правило, залишаються безкарними, факти порушення важко довести, складно встановити особу порушника, оскільки дані при реєстрації особи нічим та ніким не перевіряються, що дає змогу зазначити будь-яку особу. Найчастіше порушується авторське право. Найбільш складними моментами судового розгляду справ по захисту авторських прв в інтернеті все ще залишаються визначення особи, винної в порушенні прав та визначення та обґрунтування розміру шкоди, що завдана правовласнику.

Сьогодні в світі використовуєтсья три основних способи захисту авторських прав в інтернеті: - відправлення листів і претензій власнику сайту або хостинг-провайдеру; - взаємодія з пошуковими сервісами для видалення сторінок або сайту з інтернет сервісів; - звернення до суду [4].

В Україні інформаційним законодавством передбачена кримінальна, цивільно-парвова та адміністраивна відповідальність за порушення авторських і суміжних прав. Так, у Кримінальному кодексі України є стаття 176 (відповідальність настає за незаконні відтворення, розповсюдження чи інше використання творів, які є об'єктом авторського права, без дозволу авторів, якщо ці дії спричинили шкоду у значному розмірі (понад 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), у Цивльному кодексі - стаття 431 (порушення права інтелектуальної власності, в тому числі невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність), стаття 432 (захист права інтелектуальної власності судом), у Кодексі України про адміністративні правопорушення - стаття 51-2 (передбачається адміністративна відповідальність за незаконне використання об'єктів права інтелектуальної власності), стаття 164-9 (встановлює адміністративну відповідальність за незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних), стаття 164-13 (відповідальність за порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва).

Але майже не має статтей, які б передбачали відповідальність за порушення авторського права саме в мережі Інтернет. При цьому в Україні та СНД, нажаль, майже не використовується надзвичайно популярний у США інструмент: видалення сайту-порушника з пошукових результатів, за допомогою інструментів, визначених Законом США «Про авторське право в цифрову епоху» [4].

Але при врегулюванні цього питання слід уникати тотального обмеження інформаційних прав особи в мережі, на кшталт надмірного блокування, фільтрування та маркировки інформації, виняток слід зробити для неповнолітніх, в цьому разі обов'язок керувати вибором і контролювати зміст покладається на батьків, опікунів або піклувальників.

А оскільки мережа Інтернет не має єдиного власника, а її користувачі можуть належати до різних правопорядків, то з метою забезпечення безпеки та інформаційних прав особи, доцільним є посилення міждержавної взаємодії та взаємодопомоги відповідних органів, зокрема в рамках міжнародних та регіональних організацій з метою уніфікації правил користування мережою, відповідальності за порушення цих правил та захисту законної діяльності в ній. Цікавим тут є досвід голландської поліції, яка оголосила війну мережевим злочинцям, організувавши команду з полісменів, яка буде «патрулювати» інформаційний простір країни в пошуках он-лайнових злочинців, використовуючи сучасне комп'ютерне устаткування для моніторингу інформації [5].

Таким чином, здійснювати державний контроль у мережі Інтернет необхідно, однак межі цього контролю слід чітко окреслити та не допускати будь-яких порушень прав людини та громадянина на право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації.

Для вирішення зазначених проблем слід провести кодифікацію інформаційного законодавства, але після проведення конституційної реформи, зокрема її другого розділу, який необхідно привести у відповідність до міжнародно-правових документів, ратифікованих Україною, корисним буде і врахувати досвід європейських країн у даному питанні. Необхідно також розкрити зміст даних прав та обов'язків (як індивіда, так і держави в особі її органів), передбачити реальний і чіткий механізм реалізації, захисту та гарантування цих прав із зазначенням чіткого переліку умов можливого їх обмеження. Причому положення про права людини повинні узгоджуватися з іншими статтями конституції.

Більшість дослідників пропонують здійснити таку систематизацію шляхом прийняття Інформаційного кодексу. Але про те, яким він має бути, ведуться численні дискусії. Найбільш поширеними є такі три підходи.

Перший – в основу Інформаційного кодексу має бути покладено Концепцію Національної інформаційної політики, а також змінений відповідно до сучасних вимог суспільного розвитку Закон України «Про інформацію». Цей підхід запропонований і розробляється Державним комітетом телебачення і радіомовлення України.

Другий – «Кодекс України про інформацію» розглядається як заключний етап систематизації інформаційного законодавства. Підхід запропоновано Урядовою комісією з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади у проекті «Концепції реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин».

Як зазначається в «Концепції реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин», систематизацію інформаційного законодавства передбачається здійснити в три етапи:

1. Інкорпорація законодавства – визначення ієрархічної системи та структури інформаційного законодавства на рівні правової доктрини.

2. Виокремлення в системі законодавства галузі та закріплення її легально у Зводі законів України як розділу – «Інформаційне законодавство».

3. Кодифікація – розробка і прийняття Верховною Радою України такого нормативного акта, як Кодекс України про інформацію. У цьому Кодексі мають бути зведені і систематизовано узгоджені між собою та законодавством України, її зобов'язаннями щодо інтеграції у світове співтовариство, в тому числі відповідно до Програми інтеграції України до Європейського Союзу.

Відповідно до традицій систематизації законодавства України система інформаційного законодавства України на рівні Кодексу має складатися з двох частин.

Частина І. Загальні положення. Ця частина включає основні засади інформаційного законодавства: завдання; сферу дії; визначення основних понять; визначення системи правового регулювання інформаційних відносин (законодавство та підзаконні акти, їх чітка ієрархія); мову інформаційних відносин; зміст (сутність) інформаційних відносин; основні принципи інформаційних відносин; державну політику в сфері інформаційних відносин та інформатизації; суб'єкт (учасників) інформаційних відносин; об'єкти інформаційних відносин (предмет правового регулювання); інформаційну діяльність та її види; основні положення щодо зобов'язань в інформаційних відносинах.

Частина ІІ. В особливій частині визначаються урегульовані на рівні законодавства підсистеми (сфери) інформаційних відносин із зазначенням їх системоутворюючих законів, зокрема: державна таємниця; науково-технічна інформація; телебачення і радіомовлення; друковані засоби масової інформації (преса); інформаційні відносини в автоматизованих системах; бібліотеки і бібліотечна діяльність; архіви та архівна діяльність; інформаційні агентства; зв'язок, комунікаційні системи; інформатизація та національна програма інформатизації, захист персональних даних (інформації про особу, особистої інформації); забезпечення інформаційної безпеки суспільства і держави, регламентація основоположних організаційних заходів захисту інформації (організаційно-правових, організаційно-управлінських, організаційно-технічних, програмно-математичних); захист професійної таємниці; державні інформаційні стандарти тощо.

Третій – Проект Інформаційного кодексу, розроблений групою фахівців Інституту держави і права ім. В. Корецького. На їхню думку, Інформаційний кодекс має складатися із чотирьох частин:

1) базової (загальної), яка містила б системоутворюючі норми, що регулюють базові відносини у сфері інформації та інформатизації;

2) галузева частина, яка має регулювати інформаційні відносини в окремих сферах життя особи, держави, суспільства;

3) третя частина має містити видові норми і регулювати інформаційні відносини суб'єктів у сфері створення, пошуку, одержання, використання, зберігання та поширення окремих видів (категорій) інформаційної продукції або в окремих складових інформаційного процесу;

4) частина щодо спеціальних норм, яка регулює відносини стосовно створення і використання інформаційних технологій та телекомунікаційних систем [5].

Я. О. Шашенков пропонує до Інформаційного кодексу включити розділи, зокрема, про засади електронної торгівлі, правову охорону прав на зміст комп'ютерних програм, удосконалення захисту прав інтелектуальної власності, в тому числі авторського права при розміщенні та використанні творів у мережі Інтернет, про охорону баз даних, надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним та фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет, правила використання всіх видів інформації і комунікаційних технологій в сфері електронної комерції, а також ввести обов'язкову реєстрацію веб-сайтів подібній реєстрації, визначеній у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців» [6].

На нашу думку, з метою захисту права на інформацію, до цього кодексу слід включити і положення про інформаційного омбудсмена, після внесення відповідних змін до Конституції, оскільки чинна не передбачає можливість створення спеціалізованих омбудсменів. Запровадження інституту Інформаційного омбудсмена також викликає багато дискусій з приводу послаблення функцій основного уповноваженого з прав людини. Хоча є багато твердження на захист цього інституту. Так, дослідивши різні механізми захисту права на доступ до інформації в 70 країнах світу, Д. Банісар, прийшов до висновку, що найбільш ефективним інструментом охорони та захисту права на доступ до інформації є саме спеціально створений незалежний орган. Це може бути або уповноважений з питань інформації або спеціальна комісія з доступу до інформації. В підтримку цього свідчить той факт, інститут уповноважених з питань інформації запроваджено у Великобританії, Ірландії, Канаді, Німеччині, Сербії, Словенії, Угорщині, а в Македонії парламентський контроль за дотриманням права на доступом до інформації здійснює комісія.

Незважаючи на певну різницю в компетенції та порядку призначення інформаційних уповноважених в цих країнах, простежується тенденція формування єдиної моделі інформаційного уповноваженого.

Як зазначає О. Нестеренко, інститут спеціалізованих уповноважених з питань інформації має певні риси, що відрізняють його від класичної моделі омбудсмена. По-перше, рішення інформаційних уповноважених, за виключенням комісара з питань інформації Канади, мають не рекомендаційний, а обов’язковий характер для органів влади. Проте, не виключено, що й в Канаді найближчим часом рішення уповноваженого з питань інформації також набудуть обов’язкового характеру, оскільки в звіті спеціальної комісія з питань доступу до інформації, що була створена для перевірки ефективності дії закону містилась рекомендація щодо наділення Комісара новими повноваженнями зокрема й правом давати розпорядження щодо видачі інформації. По-друге, за виключенням комісара із захисту інформації Угорщини та інформаційного уповноваженого Сербії, що призначаються парламентом, участь у призначені омбудсманів з питань інформації приймає голова держави або уряд. Зокрема, в Словенії інформаційний уповноважений призначається Парламентом за

поданням Президента, в Македонії всі члени комісії призначаються парламентом за поданням уряду. В Ірландії, Великобританії, Канаді омбудсмени формально наділяються юридичним статусом актом глави виконавчої влади або главою держави. В Великобританії уповноважений призначається королевою, в Ірландії – Президентом, в Канаді – Генерал-губернатором. Втім, легітимацію омбудсмени отримують від парламенту [7].

До функцій інформаційного омбудсмена доцільно віднести нагляд за реалізацією законодавства України про інформацію та доступ до інформації; проводити моніторинг порушення даних нормативно-правових актів; повноваження приймати та розглядати скарги; надавати пропозиції та рекомендації відповідним органам державної влади та місцевого самоврядування з приводи кращої реалізації інформаційних прав людини; проводити роз'яснювальну та консультативну роботу з державними службовцями з приводу правильного розуміння та застосування інформаційного законодавства; право звертатись з інформаційними запитами та зверненнями до інших владних органів; відвідувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, бути присутнім на їх засіданнях, зокрема з метою перевірок їх діяльності у сфері забезпечення права доступу до інформації; право звертатись до суду про захист інформаційних прав, бути присутнім при розгляді та виступати на захист потерпілих; щорічно доповідати перед парламентом про стан додержання та захисту права на доступ до інформації з визначенням порушників цих прав; у своїй діяльності взаємодіяти з уповноваженим з прав людини та іншими органами, відповідальними за реалізацію інформаційної політики країни.

Але погоджуємося з думкою О. Нестеренко, що для здійснення цих повноважень уповноважений повинен бути наділений тими ж правами, що й Уповноважений з прав людини, але на відміну від омбудсмена, рішення інформаційного уповноваженого повинні мати обов'язковий характер, але можуть бути оскаржені до Вищого адміністративного суду.

Даний інститут дозволить розгрузити Уповноваженого з прав людини та сфокусувати зусилля на подоланні законодавчих та практичних проблем забезпечення та реалізації інформаційних прав людини, що сприятиме розвитку інформаційного суспільства.

Висновки. Таким чином, на шляху ефективного забезпечення інформаційних прав людини стоять такі основні проблеми, як громіздкість та неузгодженість великої кількості законів та підзаконних актів у сфері інформаційних відносин, відсутність законодавчо врегульованого порядку функціонування та діяльності в мережі Інтернет, невизначеність механізмів забезпечення відповідальності за порушення інформаційного законодавства, зокрема в віртуальній сфері. Ці проблеми може бути подолано шляхом прийняття інформаційного кодексу, який окрім загальної та спеціальної частин повинен мати розділ щодо механізмів захисту інформаційних прав, містити вичерпний перелік умов віднесення інформації до категорії з обмеженим доступом та надання їй відповідних грифів та чіткий перелік умов обмеження інформаційних прав із зазначенням відповідних механізмів та термінів цього обмеження. Крім того, доцільно запровадити посаду Інформаційного омбудсмена з метою всебічного та ефективного захисту права на доступ до інформації та інших інформаційних прав.

Список використаної літератури

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/537-16/conv

2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-КМУ/type-Розпорядження/386-15.05.2013.htm
3. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 28.03.07 №01-8/184 «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sprava.in.ua/?page_id=473
4. Бузинний А. Захист авторських прав в інтернеті [Електронний ресурс] / А. Бузинний. - Режим доступу : http://pravdop.com/ua/publications/kommentarii_zakonodatelstva/zashita_avtorskih_prav_v_internete_sposobi_vozmeshenie_usherba_praktika_i_obrazci_dokumentov/
5. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Г. Г. Почепцов. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/16790422/politologiya/yevropeyskiy_soyuz
6. Шашенков Я. О. Правове регулювання інформаційних відносин в інтернет просторі [Електронний ресурс] / Я. О. Шашенков. – Режим доступу : http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/21444-2012-06-23-15-09-27.html)
7. Нестеренко О. Інформаційний омбудсман в механізмі забезпечення прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] / О. Нестеренко. – Режим доступу : http://uapp.org/pub_analitics/5111.html

Стаття надійшла до редакції 20.04.2015 р.

I. S. Khobbi

MAIN PROBLEMS OF INFORMATION HUMAN RIGHTS' PROVISION IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

The article deals with the problem of providing basic information rights in Ukraine, the solution of which depends on the reform of information legislation and the Constitution of Ukraine, in particular its second section. It is noted that without their effective realization and protection can not talk about building the Information Society, which would correspond to European standards and values.

The main problems include the chaotic development of information legislation before the adoption of the current Constitution of Ukraine, which led to a large number of laws and regulations in information relationships that have no clear hierarchical compliance and not coordinated, resulting in varying definition and interpretation of many terms of conceptual apparatus.

The next problem is the lack of legally regulated and the functioning of the Internet, including undetermined legal status, rights and duties of subjects of information relations in that network, the procedure for their identification with a view to bringing to justice or redress.

This is such a problem for information rights as uncertainty of mechanisms to ensure accountability for violations of information legislation. Most laws regarding data indicate only the presence of such responsibility, sometimes even list the types of liability, but usually not clearly indicate what exactly the infringement, mechanisms to ensure accountability and not known of, to whose competence refers ensure accountability for violations of information legislation, particularly in the virtual space.

It is noted that in the settlementat of this issue to avoid total restriction of information rights on the network, such as over-blocking, filtering and markihg information, and it is reasonable to strengthen intergovernmental cooperation and mutual assistance of relevant authorities, in particular within international and regional organizations to unify the rules of use networks, liability for breach of these rules and the protection of legitimate activities in it.

These problems can be overcome by adopting the Information Code, which besides

general and special parts should have a section on mechanisms for the protection of information rights contain an exhaustive list of conditions referring information as restricted access and the provision of appropriate stamps and clear list of conditions limiting information rights specifying appropriate mechanisms and timing of the restrictions. In addition, it is advisable to introduce the Information office of the ombudsman for the full and effective protection of the right of access to information and other information rights.

Keywords: *information rights, information law, information society, information code, Informational Ombudsman.*

УДК 342.745

В. С. Шестак

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена сучасному стану мистецтва в Україні та проблемам адміністративно-правового забезпечення його розвитку. Процес розвитку суспільних відносин в нашій країні передбачає опосередкування його правовими засобами, призначення яких – сприяти здійсненню цього розвитку на ґрунті права.

Культура як особливе явище людської цивілізації є одним із головних чинників, що визначають духовний розвиток нації, виступають показником самобутності, сприяють становленню й розвитку правової демократичної держави, побудові в країні громадянського суспільства. При цьому культурна функція як вид діяльності держави, її органів та інших уповноважених суб'єктів, що спрямована на підтримку реалізації приватними особами їх духовних (нематеріальних) інтересів, виступає окремим об'єктом регулюючого впливу з боку адміністративного права. Реалізація цією галуззю своєї ролі щодо культурної функції пов'язується із її системним впливом на відповідні суспільні відносини в цій сфері, що відбувається завдяки тим правовим явищам, які утворюють механізм адміністративно-правового забезпечення.

Необхідним є подальша розробка та реалізація державної політики у галузі мистецтва, що передбачає деталізацію положень чинного Закону України «Про культуру» у інших законах та підзаконних нормативно-правових актах: більш чіткого та повного закріплення потребує система органів управління культурою та організація взаємодії між ними; окремої уваги заслуговує вирішення питання матеріальної підтримки та фінансового забезпечення культури.

Ключові слова: *держава, право, суспільство, культура, культурна функція, мистецтво, мистецька діяльність.*

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження, її наукова і практична направленість визначена тим, що культура як особливе явище людської цивілізації є одним із головних чинників, що визначають духовний розвиток нації, виступають показником самобутності, сприяють становленню й розвитку правової демократичної держави, побудові в країні громадянського суспільства.

Завдяки культурі відбувається накопичення та трансляція у наступні покоління тих цінностей та здобутків, що були створені та збережені за історію існування численних народів, які населяли територію сучасної України, тих цінностей та здобутків, які є духовною та моральною основою сучасного українського суспільства та держави.

Мистецтво є найрізноманітнішим за своїми видовими проявами аспектом